

СТАНОВИЩЕ

От **професор д-р Дарина Пеева Зиновиева,**

член на научно жури,

по конкурс за доцент при Юридически факултет на СУ "Св. Кл. Охридски", в професионално направление: 3.6 Право /Конституционно право/.

Определена съм за член на научното жури със заповед № РД 38 - 598 от 25.09.2017 г. на Ректора на СУ "Св.Кл.Охридски".

В конкурса участва един кандидат - **д-р Наталия Василева Киселова** с монографичен хабилитационен труд **„Политическите права на българските граждани”, С, 2017г. и със статии.**

Трудът „Политическите права на българските граждани” е в обем от 427 стр, вкл. библиографска справка. Същият е структуриран много добре, като се състои от въведение, три глави и заключение.

Още в уводната част авторката прави кратък анализ на съотношението между основните права на човека и политиката като „процес, в рамките на който гражданите създават, съхраняват и обогатяват нормите на съвместното си съществуване”/стр.11/.

В тази връзка тя допълва анализа с изследване на съотношението между мирното общностно съществуване на гражданите и възможността те да реализират политическите си права.

Тя надгражда анализа с изводите за взаимовръзката между политическите права и етиката, политическите права и морала.

В края на уводната част авторката преминава към конкретизиране на изводите от абстрактния анализ чрез изследване на конкретните правни

средства за постигане на взаимодействието между обществото/държавата/ и личния интерес/личните права/стр.23-26/.

Глава Първа от труда е наименован „История на политическите права на гражданите”. Авторката изследва развитието на политическите права на гражданите още от античността/Древния изток, Древна Гърция/, Средновековието, епохата на Просвещението. Изключително подробно и с вещина тя разглежда античната класическа правна теория/стр.31/ и принципите на взаимодействие между гражданина и полиса. Цитира позициите на Питагор, Сократ, Платон. Разглежда и развитието на основните права на гражданите в римската епоха, като изразява правилно мнението, че за най-важни се считат именно политическите права-участие в политическия живот и военни кампании/стр37/. И тук авторката цитира автори като Марк Аврелий, Марсилией.

Преминавайки през историческите епохи, Наталия Киселова разглежда Великата харта на свободата/стр.72 и сл./, конституционно-правните актове на Американската и Френската революция. Именно последните, според авторката, полагат началото на традицията да се уреждат по конституционен път правата и свободите на личността.

/стр85/.

Силен е анализът на авторката за развитието на института на политическите права в началото на Великата френска революция през 1789 г. Тя разглежда това развитие през по-нататъшните исторически епохи, отразявайки особеностите на съответния правен режим.

В отделен раздел /пети/ авторката в детайли анализира развитието на основните политически права в края на двадесети век и началото на сегашния век, като включва в анализа си актуалните договор за ЕС и актовете на ЕС, където се уреждат тези права. /стр.123-131/.

В Глава Втора с наименование „Политически права и конституционен статус на гражданите”, авторката анализира теориите за

субективните права и критериите за разграничаването им на основни и неосновни права. Тя достига до извода, че това разграничение следва да се прави въз основа на определени обективни и субективни фактори. /стр.138/.

В тази глава Наталия Киселова прави класификация на политическите права на гражданите. Коректно авторката казва, че класификацията е условна и няма претенции за безспорност. /стр.156/, но усилието и резултатът от него заслужава положителна оценка, поради групирането и извеждането на критерии.

Авторката анализира съотношението между гражданството и политическите права в специален раздел. Подробно разглежда правния институт на гражданството, както в исторически аспект, така и сега.

Според Наталия Киселова гражданството се явява основна предпоставка за определяне на кръга от лица, които са носители на основните политически права. В тази връзка тя анализира института на българското гражданство и проблемите, които съпътстват взаимовръзката между него и основните права. /стр.177 и сл./, като напр. двойното гражданство.

Много подробно авторката се спира на принципите, на така нар. конституционен статус на българските граждани и взаимовръзката с политическите права/стр.193 и сл./

Разглежда реализирането на тези принципи чрез Европейската конвенция и релевантната юриспруденция на ЕСПЧ.

В края на глава втора авторката прави силно изследване на гаранциите за защита на политическите права на гражданите. /213 и сл./

В глава Трета „Политическите права на гражданите в българската конституционна система”, авторката прави задълбочен анализ на отделните права, в следната последователност- право на политическо мнение, право на участие в допитвания до народа, изборително право,

право на политически събрания и правото на политическо сдружаване. Тя аргументира тази последователност с правилни доводи. Анализът на изброените права е изключително детайлен и пълен. Например при анализа на правото на свободно мнение, прави впечатление изследването на авторката по въпросите за равновесието между правата на медиите и тези на публичната личност /стр.264 -269/, коментара относно референдума през 2016г в РБългария и съответните изводи /стр.268/. При анализа на правото на участие в допитвания до народа особен интерес представлява изследването за правото на петиции, с оглед оскъдната уредба у нас /стр.308 и сл./. Впечатляващ е сравнителният анализ с уредбата на други държави, който Киселова прави в анализа на избирателното право/стр320-370/. Положителна оценка заслужават изводите относно проблемите при финансиране на партиите и изследването на юриспруденцията по повод анализа на право на политически събрания и правото на политическо сдружаване./стр.399 и сл./

В **Заключението** Наталия Киселова е обособила изводите и препоръките *de lege ferenda*, актуални и с принос за доктрината и практиката характер.

Критичните ми бележки са свързани с известни стилови отклонения от иначе точния и издържан правен език на автора, като напр. „даване простор на насието” /стр.16/, „знаменитият документ”/стр.86/. Тези бележки не омаловажават качеството, правната значимост и стойностния характер на представения труд .

Допълнително авторката е представила статии, всяка от които има своята правна стойност.

В заключение:

С оглед на изложеното, давам своята положителна оценка и препоръчвам на научното жури да предложи на Факултетния съвет на СУ"Св. Кл.Охридски" д-р Наталия Василева Киселова да бъде избрана на академична длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6 Право (Конституционно право).

7.11.2017г.

.....
Професор д-р Дарина Зиновиева